

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

<http://aton.ttu.edu>

Copyright © 2002-2003. Southwest Collection / Special Collections Library
Texas Tech University, Lubbock, Texas

EMİNÖNÜ HALKEVİ
DİL, TARİH VE EDEBİYAT ŞUBESİ NEŞRİYATI

- 1 — Halk Şairleri Hakkında Küçük Notlar
Mehmet Halit Bayrı
 - 2 — Semaî Kahveleri ve Meydan Şairleri
Osman Cemal Kaygılı
 - 3 — İstanbul Adaları
Gustave Schlumberger
 - 4 — İstanbul Coğrafyası
Besim Darkot
 - 5 — İstanbulda Karagöz ve Karagözde İstanbul
Sabri Esat Siyavuşgil
 - 6 — Tıbbî Folklor ve İyi Telkinler
Dr. A. Süheyl Ünver
 - 7 — Türklerde Karagöz
Prof. Yakob
 - 8 — İstanbulda İmar ve İskân Hareketleri
Osman Ergin
 - 9 — Türk Halk Bilgisine Ait Araştırmalar
M. Şakir Ülkütaşır
 - 10 — Çora Batır Destanı
Hasan Ortekin
 - 11 — Halk Âdetleri ve İnanınaları
Mehmet Halit Bayrı
- NEŞROLUNACAKLAR
- 12 — Türk Edebiyatında İstanbul
Muvaffak Benderli
 - 13 — Üçüncü Selim Devrinde Halet Elendinin Paris Elçiliği
Enver Ziya Kara!
 - 14 — Markopulonun Anadolu Seyahatı
Fuat İzgü

FİATİ 10 KUKUŞ

İSTANBUL - EMİNÖNÜ HALKEVİ DİL, TARİH VE EDEBİYAT
ŞUBESİ NEŞRİYATI X.

ÇORA BATIR

DESTANI

HASAN ORTEKİN

İSTANBUL - BÜRHANEDDİN BASİMEVİ
1939

BAŞLANGIÇ

Kırım, İdil, Kazak ve Şimali Kafkasyanın maruf destanları içinde en muteberi ve en mütekâmili hiç şüphesiz Çora Batır destanıdır. Tarihî bir vakayı terennüm eden bu destana da, bu gibi eserlerde âdet olduğu veçhile birçok hurafat karıştırılmıştır. Destanda görülen bu hurafat bir tarafa atıldıktan sonra elimizde halk şairleri tarafından işlenmiş tarihî bir materyal kalır.

On altıncı asırda Ruslar, Kazan Hanlığını ortadan kaldırmak için son kuvvetlerini sarfediyorlar ve her çareye başvuruyorlardı. Kazan hanları ve ümerası Moskof Çarının emellerine yardım ettikleri gibi, Hacı Tarhana kadar uzayan geniş İdil ve Yayık havzalarında o vakitlerde yaşayan Nogayları da kendilerine hizmet ettirmeğe muvaffak olmuşlardı. Moskof ordusu Kazanı kuşattığı zaman Kazan Hanı Şeyh Ali ile birçok Kazan ümerası Moskof tarafdarı idiler. Kazanı Kırımlılar ile Kırım tarafdarları müdafaa ediyorlardı. Moskof tarafdarı olan Kazan ümerası içinde Çora namında biri de vardı. Bu Çora, Şeyh Ali'nin Kazandan Moskovaya kaçmasına yardım ettiği için ehali tarafından katledilmişti.

Çora Batır destanına dair yazı yazan bütün muharrirler, sırf bu ad benzerliğinden dolayı Çora Batır'ın bu Çora Mirza olduğuna kanaat hasıl etmişlerdir. Bu, elbette yanlış bir görüştür. Destan kahramanı Çora Batır; Beylik ve Mirzalık ile alâkası olmayan, halktan yetişen ve halk tarafından sevilen bir şahsiyettir. Destanda bunu bariz bir şekilde görüyoruz. «Tatar tarihine ait vesika ve materyal-

ler»[1] adlı eserde ilk defa Rusca tercemesi konulan bir yazmada şöyle bir kayıt vardır : «Çok ağır şerait içinde altı yıl muharebe yaptılar. Nihayet felâket müslümanlara yüzünü gösterdi; onlar mağlûp oldular. O gün Malik oğlu Çora Batır şehit düştü. Müslümanların merkez kuvveti mağlûp oldu, birçok müslümanlar şehit oldular...»

Burada ismi geçen Çora Batır'ın bizim destan kahramanı Çora Batır olduğu şüphesizdir. Babasının ismi Narik olduğu halde bu vesikada Malik yazılıyor. Çora Mirza ihaneti yüzünden halk tarafından katledilmiş, Çora Batır ise İslâm merkez kuvvetleri arasında düşmanla döğüşerek şehit düşmüştür.

Bazı rivayetlerde Çora Batır'ın ölmediği, Kaf dağında yaşadığı, orada Kırkların imamı olduğu, vakti gelince Kırklarla beraber gelip vatanını kurtaracağı kaydolunur. Dikkat olunursa bu efsanevi kayıtlar, yalnız destanın nesir kısmında görülmektedir. Bunlar da, sonradan yapılan ilâvelerdir. Destanın manzum kısmı, sırf tarihi bir vakayı canlandırmakta, nesir kısmı ise bir çok hurafattan bahsetmektedir. Kırım'da, Çora Batır'a dair bir çok hikâyeler, koşmalar ve beyitler vardır. Küçük çocuklar arasında :

«Ana, ana, gele yatır, Çora batır; kara katır; fesim cebim tola yatır»

Başlığını taşıyan bir türkû çok maruftur. [Katır bir nevi ayakkabıdır; bu ayakkabılar, hâlâ Çora Batır'ın batmış olduğu suyun kenarında durduğu, Çora Batır sudan çıkınca onları giyeceği rivayet olunur].

Kadınlar arasında dahi :

Kaysuuz avrup kan töktü men day, bir bala yasadı Çora Batır day»

tekerlemesi de Çora Batır'ın annesine izafe edilmektedir.

[1] İstoriya Tatarii v dokumentah i materiolah. Moskova 1937. S. 122-123. Rusca.

Eski devirlerde; İdil - Kazak - Başkurd illerinde Kırım'ın salmış bir memleket idi. Çora Batır hikâyesinin ta oralara kadar yayılması ve yayıldıkça mahallî hususiyetlere bürünmesi kadar tabii hiç bir şey yoktur. Fakat bu destan ne kadar hurafat ile karıştırılırsa karıştırılsın, istediği kadar mahallî hususiyetlere bürünsün, esas itibarile ehemmiyetini muhafaza etmekte ve «Âdil Giray» gibi en parlak ve muhteşem bir Kırım halk edebî eseri mahiyetini taşımakta berdevamdır.

Kazan muharebelerinde Çora Batır namında bir halk haini değil, bir halk ve yurd kahramanı yaşadığını yine Kazan «Tarihî Beyitleri» nde görüyoruz. Bir kısmını aşağıda naklettiğim bu beyitler, tarihi Çora Batır'ı gözlerimizin önünde canlandırmaktadır ki, onun vaktile Kazan halk edebiyatına dahi girdiği bununla anlaşılmaktadır :

Bar irdi bir merdi huda
İsmi idi anın Çora
Köp urusnu kırmağa
Huda meded berdi ya.

Gelip yetti Çora Batır
Urus hanı çadırda yatır
Çadır içine girüben
Başın kisub aldı ya.

Kesti anın başını
Akuzdı hem kanını
Ol düşmanın canını
Cehennemge birdi ya. [1]

Burada neşrettiğimiz Çora Batır destanı (Kırım) Karasubazar rivayetidir. Radloff'un «Türk Halk Edebiyatı Numuneleri» cilt VII de neşrettiği bu rivayetin bir çok bozuk ve nakıs yerlerini bildiğim ve evvelce de işitmiş olduğum şekilde tertip ettim. Ben nesir kısmına değil, man-

[2] Tatar Edebiyatı Tarihi, S. 142-143. Kazan 1925.

zum kısmına ehemmiyet verdiğim için asıl o kısmın tamamını ve hususiyetini muhafaza etmeğe çalıştım. Bir vakitler destanın kâmil manzum olması ve sonradan unutularak kısmen nesir halinde nakledilmesi muhtemeldir. Nesir kısmına ehemmiyet vermediğim için onu İstanbul Türkçesine çevirdim. Manzum kısmının dil hususiyetine ilişmedim.

ÇORA BATIR DEĞTANI

Bir vakitler Canbek adında bir han vardı; onun çok sevdiği bir saklavu (kapı kulu) vardı; bu saklavun adı Narik idi.

Bir gün uzak memleketlerden bir kervan geldi, hana çok şeyler getirdi; han bu şeylerden memnun oldu, kervan sahibini sarayında konuk etti; Narik ona konakbaylık (mihmandarlık) yaptı.

Kervan üç gün konuk oldu; yola çıkarken hana dedi ki

— Ben Hindi, Yemeni gezdim, bu Narik gibi çeçen (fasih) kişi görmedim; ikinci gelişimde kendisine lâıık hediyeler getireceğim.

Aradan bir yıl geçti, kervan tekrar geldi, hanın konuğu oldu, Narik konakbay oldu. Divan kuruldu, karacı beyleri geldi, kapı kulları geldi, meşayih sofuları geldi; kervan getirdiğı hediyeleri ortaya koydu:

— Bu elbiseleri Hindten aldım, elbiseler sana lâıık, sen elbiselere lâııksın; bu silâhları Turandan aldım, silâhlar sana lâıık, sen de onlara layıksın; bu atları Yemen-den aldım, atlar sana lâıık, sen de atlara lâııksın.

Kervan böyle söyledi, herkes parmağını ısırđı, Narike haset etti. Han bunu gördü, Narike bir hediye vermek münasip olur diye düşündü:

— Kolum altındaki bütün ili gez, kendine münasip bir kız ara, kimi istersen sana alıp veririm, o da benden sana hediye olsun.

Narik teşekkür etti, hanın elini öpmeden çıktı. Beyler, ağalar bunu gördü, içlerine fitne girdi.

— Bu Narik nankör kişidir, dediler, sen ona hediye verdin, o senin elini öbmeden gitti.

Hanın canı sıkıldı, bu saygısızlıktan utandı, o zaman kervan söze karıştı :

— Narik nankör değildir, o akıllı kişidir, sen «bütün ili gez, kendine münasip kız ara, kimi ister isen sana alıp veririm» dedin; Narik bakalım arayacak mı, aradığını bulacak mı; Narik kızı arasın, aradığını bulsun, bulduğunu ona ver, sonra onu görürsün.

Narik İdili (Volga nehri) gezdi, Yaygı gezdi, hiç bir kız bulamadı. Bir gün bir köye geldi, kül obasına (yığının) çıktı, oturup biraz dinlendi. Baktı bir kadın geldi, obaya kül attı, ateşe tezek koydu.

Narik bunu gördü; «kadın ateşi ezmedi, ayakların kızdırmadı, bunda haya tekmiş imiş, kızı olsa alayık» diye düşündü. Narik onda konuk oldu, o gün kızını gördü: «Yurtta olsa iki, iki olmaz bir imiş» dedi. Saraya geldi, gördüklerini hana söyledi.

— «İdil boyunda Menli Aru Sulu adında bir kız var, onu beğendim didi».

Toy düğün yaptılar, ak nikâh kıydılar, Menli Aru Suluyu, Narike verdiler. Beyler, ağalar geldiler, hana bunu dediler:

— «Menli Aru Sulu sana lâayık» dediler. Han, Menli Aru Suluyu gördü, içine ateş düştü, onu almak istedi, Narike şöyle dedi:

— «Narik bana gel, şu fermanı al, Moskof kiralına git, cevabını al gel».

Narik fermanı aldı, hazırlığını gördü, karısı o vakit sordu:

— «Beni yalnız bırakıp nereye Narik gidersin».

— «Tanrı izin verirse, Moskofa gideceğim; hanın fermanın verip cevap getireceğim.

— «Sana bir şey söyleyim, amma bana darılma; bu

hanın fikri bozuk, sen gidersin, ben yalnız kalırım, o vakit, bana gelecek».

— «Han öyle şey yapmaz, benim evimi yıkmaz, sen onu seversin, ondan böyle söylersin».

— «Gitme bu gece kal», «yahut yoldan dön» dedi «doğruluğum anlarsın».

— «Er sözünde gerek, yolcu yolunda gerek, hatun sözüne uymazım, gider yoldan dönmezim».

Narik böyle söyledi, amma dönmek istedi; atına bindi gitti, kalbine bir kurt girdi. Gece oldu han geldi. Menli Aru Suluya, Kapıyı açtırdı, girdi onun yanına. «Aydan güzel bir kadın, günden güzel bir kadın» diye düşündü Canbek han.

Menli Aru, hürmet etti, baş ucunda oturttu; handan izin alarak şu masalı söyledi.

— «İdil boyunda babam çok zengin bir kişi idi, sürü sürü yilkısı çayırarda gezerdi; bu yilkının içinde ker bir kısrağ var idi, bu ker kısrağın ciren bir yavrusu var idi. Ciren tay dört olsa iki idi, olmasa bir idi. İşte o kadar güzeldi. Bir gün bu tay sürüden ayrıldı, bir yerde uyuya kaldı; aç bir kurt geldi, tayın ayağını ısırды; oraya bir köpek geldi, kurt korkup kaçtı, tay ölümünden kurtuldu, amma ayağı sakat kaldı. Yine bir gün idi, çölden bir arslan geldi, tayı yemek istedi; tayın ayağında kurt dişlerinin yerini gördü: «Ben bir arslanım, kurdun ağzından kurtulan bir hayvanı yemem dedi.»

Ganbek han, yerinden kalktı:

«Dilin şişsin Menli Aru, sen genç bir kadınsın böyle cevap vermesini kimden öğrendin» dedi. Narik dışarda bekledi, hep bunları dinledi; içi yaman sıkıldı; han çıkarken kapıdan üzerine yürüdü, bir kılıç urarak hanın başını yere düşürdü.[1]

[1] Kırım ve Nogay rivayetlerinde Narik, İdilden Kırıma geliyor. Şimali Kafkasya Türkmen rivayetinde Narik Kabardan Kırıma geliyor. Türkmen rivayetinde Narik Ganbek hanı değil, bir derebeyini öldürüyor ki bu rivayetin hakikat ile belki bir ilişiği vardır.

Narik bu işi yaptı; daha orada kalamadı, Menli Aruyu aldı, Kırım yolunu tuttu, Köküslü Kök Damada cemaat olup oturdu.

Bir gün dedi Menli Aru :

— «Bu gece bir düş gördüm; iki ayağımın arasından bir ateş çıktı, bir ucu gökte, bir ucu yerde idi, çok uğraştılar, ateşi söndüremediler, gökte bir kara bulut peyda oldu, şiddetli yağmur yağdı, yağmur ateşi söndürdü. Kendi düşümü kendim tabir edeyim: Ben bir erkek evlât doğuracağım, gayet batır olacak, hiç bir şey ona kâr etmeyecek, onun eceli sudan olacak.»

Ayı günü geldikte Menli Aru bir erkek evlât doğurdu, kapısından çorasını azad etti, oğlunun adını Çora koydu. Sekiz on yıl geçti, Çora çok batır oldu, kimse onun arkasını yere getiremedi. Bir gün bir derviş geldi, «sana konukum» dedi, Narik, «hoş geldin» dedi, ona yer gösterdi. Derviş Çoraya onar dua etti, bir tasma aldı, bir tayın boynuna bağladı:

— Bunun adı Tasmalı Ker olsun, sen yiğit olunca o da at olur, dedi.

Bir gün Köküslü Kök Damaya yasak toplamak için, hanın aktacısı Ali bey geldi. Çora «hoş geldin» dedi. Ali bey baktı bir çocuk; «herkes bundan korkuyor, bu çocuk benden niçin korkmadı» diye düşündü. Çora Ali beyi evine getirdi, Kunan koyunlar kesti, rakı ballar koydu, Ali bey yiyip içti. Ali bey Çoraya dedi :

— «Kefe ilini gezdim, yasak vergi topladım, Köküslü Kök Damadan yasak almam. Kunan koyunlar kestin, rakı ballar koydun, yasağı sana bahşış olsun». Ali bey böyle söyledi, yasak almadan gitti. Han bunu işitti, Ali beyi çağırıldı :

— «Köküslü Kök Damadan yasak niçin almadın» dedi. Ali bey cevap verdi:

— «Orada bir çocuk var, ona bahşışladım.»

- «Demek ondan çok korktun?»

— «Hiçte korkmadım, amma o çok mert bir çocuk».

— «O çocuğu ben de göreyim», dedi, han.

Ali bey Köküslü Kök Dama gitti; Çora Batırı buldu:

— «Seni han görmek ister, han sarayına git» dedi.

Çora Tasmalı Ker ata bindi, han sarayına gitti, hanın görünüşüne vardı, yedi yerden temenna etti, sekizincide hanın elini öptü.

Han Çora Batırın bir başına baktı, bir ayağına baktı :

— «Sen küçük bir balasın, batır değilsin, Aktaçı Ali bey batırdır, bıyığını ensesine bağlar; yetmiş bin askerin yürüyüşünden belli olur. Ali bey bin kişiye bedeldir, sen kaç kişiye bedelsin» diye sordu.

— «Ben kendim gibi bir kişiye» dedi Çora Batır.

Çora atına atlandı, Köküslü Kök Damanın yolunu tuttu. Han arkasından baktı, Çora Batırın atını gördü; kırk atlı çağırıldı, Çora Batırın arkasından yolladı :

— «Atını bana getiriniz, dedi. Kırk atlı Çora Batırın önüne çıktı Çora Batır atından indi, kulanlarını sık tarttı, tekrar ata çıktı, bindi, ata bir mahmuz vurdu, Bismillah ya Allah dedi, kırk yiğiti atlarından yıktı, ellerini bağladı, donlarını çıkardı, han huzuruna getirdi:

— «Bu köpekleri iyi zaptet, yolculara saldırmazınlar» dedi, Tasmalı Ker ata bindi, köyün yolunu tuttu Han, Ali beyi çağırıldı :

— «Aferin senin bulduğun dost» dedi, «bana bir ayıplık etti, yedi defa deniz geçsem yine yüzümün karası gitmez. Yanına çok asker al, Köküslü Kök Damaya git, ona çok hakaret et, Tasmalı Ker atı alıp bana getir» dedi. Ali bey yanına kırk yiğit aldı, Köküslü Kök Damaya vardı; Çora evde yoktu. Ali bey babası ihtiyar Narike çok hakaret etti, Tasmalı Ker ata bindi, kırk yiğitle geri döndü.

Narik oğlunu aradı, onu bal evinde buldu, başına gelenleri ağlıyarak söyledi.

Ne boldu atay ne boldu?
Çora babasına ayttı diy,
Uyümüzge yaman keldi mi?
Düşmanlar bizge küldü mü?
Narik çılap ayttı diy
Tomağaydin ayıp Çoram,
Toup atka minmegeydin Çoram;
Çoram Çora bolgaştan
Çonkayıp atka mingeçten
Koyundan soydurgan idim
Attan ulav midirgem yok idim
Uyüme yaman kondurğan yok idim;
Sen ketken arasında keldi
Aktaçının Ali biy
Caurunda menli biy,
Kara halka zalım biy,
Törelerge mälüm biy,
Ak koçkar day tüklü biy,
Alım alıp çıktı diy
Köküşlü Köy Tamağa
At yandırıp keldi diy,
Erte tögül geç tögül,
Er konar vakit hiç tögül,
Akşamın sonunda
Tatlı uykunun aldında
Uyümüzge yaman duar saldı
Suretip otnu saldırdı
Balaban koylar soydurdu
Rakı ballar koydurdu,
Erten erte tuzdu diy
Kibçini aldı diy,
Narik tarika mağa keldi diy
karıp uyden aldı diy
gözüne tarttı diy
dan kan tögülüp kaldı diy
ru Sulu ananın
uyden aldı diy
sarı sular indi indirdi
ketmes sözler saldı diy
akta bir yatkan
emçek emgen
besik

Parmağı yezday ma
Külümsirep söyleng
Yurt balası Kanıkay
Yaman kollar kattı
Ali biy menden ula
Yel yetmesni berdir
Alaboz yorga berdi
Bolgan yıldı içinden
Sekiz semiz at sayı
Denizden çahılar ot
Can tavunda kişneg
Azavğa başını kara
Tostuğan bilen su
Yıldığan börü kulak
Saktiyanday kabak
Sarımsaktay azulu
Oturaşday tuyaklı
Oynay baskan aya
Kuyruğu yanına ka
Yugurgeni şeytan
Tzpingisi term altı
Uzengi bavı som
Salt egeri sırma al
Tasmalı ker hayva
Aktaçının Ali biy
Tartıp ulav mindi
Çora kaytıp üyge
Bal ayağından içn
Başına gelgen hor
Bir dostuna aytma
Yel yetmesni ul
Başından yetip çıl
Arkasından sıpadı
Saurusundan kalk
Közlerinden öptü
Yel yetmesge ege
Calıratıp sal
Yel Yetmesg

Yel yetmesim hayvanım
Aktaçının Ali biynin artından
Mende kuvalap ketgende
Ali biyge yetgende
Ali biy mağa okun atkanda
Tepinginin üstünden
Som yüreknin altından
Yer baurlap yugure ketsen
Ayağına sağlaur kelse
Karal etme yürüğüm
Men insanman sen hayvansın
Kannı kağa katmadan üç almam.
Duşmannı kuvalap ketti diy
Ali baynın katında
Kar Obanın üstünde
Kök çatırnı içinde
Talma Tüşnün aldında
Tatlı yuku vaktinde
O yerde kuvalap yetti diy
Çora yetip ayttı diy:
Uyalsana uyalsana Ali biy
Kün yerinden tovdu diy
Ta yerinden attı diy
Er oynar vakit boldu diy
Ak taçının Ali biy
Bu sözlerni işitti
Geri dur Batır didi
Men atsam ölürsün
Kelgenine peşman bolursun
O zamanda er Çora
Juvap berip ayttı diy
Utsana atsana Ali biy
İşini göreyim
en ne kalıpta kişisin
ende görüp bileyim.
i biy çapalandı çalmandı
salandı kusandı
dav tamir

Kök çatırnı açtı di
Narik u'lu er çora
Oynak yaman kor
Atını musem ba:
Rakı balın baznar
Kunan koyun bazı
Tasmalı Ker atın
Atına atlar katayı
Rakı balın içkenm
A'ketip yerine koy
Kunan kayun soyı
Koyuna koylar ka
Çora oğa ayttı diy
Atına atlar berirs
Koyuma koylar ki
Balıma ballar koy
Kartayganda kart
Başka gözge nrğa
Anı kalay ödersin
Anda Ali biy ayttı
At endi Çoram at
Aytar sözüm yok
Tartıp okun at eni
O zamanda er Çor
Aktaçının Ali biy
Yoktan evvel bolğ
Yaşın menden büy
Tartıp okun atçı
Aktaçının Ali biy
Artına geri gitti
Ok menzilline ba
Kayranıp okun
Narik u'lu er Ç
Atının tizginind
Eger kaşınır
Tok tinnin i
Köp maşıkı
Kıyıp alıp k
Çorağa zara
Çora endi k
End

Ok menziline bardı diy
Süretip yayın kötürdü
Izgırtıp okun saldırdı
On yağına çekti diy
Ali biyge ayttı diy;
Aktaçının Ali biy
Atınnı atsam yazıktır
Kırk yiğitge azıktır
Dokozunu atsam Ali biy
Er adına namustur
Gene özüne atayım.
Kayranıp tarttı okunu
Aktaçının Ali biynin
Egerinin kaşından
Yüreginin başından
Oku çıkıp ketti diy
Alçası at üstünde kaldı diy
Kövdesi yere tüştü diy
Katında yurgen kırk yaman
Çıl boguday tozdu diy.
Çora atın alıp kayttı diy
Köy çetine geldi diy
Savğa balam savğa dep
Bahası Narik kart
Yügürüp aldına çıktı diy.
Sav bol babam sav bol diy
Ali biyni öltürdüm
Ali biynin başına
Kelmez horluk getirdim
Kara öltürgen turalmay
Töre öltürgen tozalmay
Yiğit mında kalalmay
Yedi hanlık Kazanga
Kazak çıkıp keteyim.
Narik kart ayttı diy:
Ketsen u'lum ket u'lum
Yolun bolsun nur u'lum.
Menli-Sulu, anası
Uyden çıgıp keldi diy:
Ketmeçi balam ketmeçi
Bu terslikni etmeçi
Kartayganda atannın

Belini yaman bükmeçi.
Garip anan kökregini sökmeçi
Kanıkay Aru kardaşının
Göz yaşını tökmeçi.
Çora ayttı anağa
Al endi anam al endi,
Savluk bilen kal endi,
On ay meni köterdin
On ay meni emizdin,
Alkalı beşik yasattın
Tan yukusun dört böldün
Bavuruna singenmen ay anem
Tartıp emçek emgenmen,
Bu günümü görsene.
O zamanda anasını ayttı:
Kelçi balam seni süyeyim
Emgenin helal eteyim;
Menide balam ala ket
At yanına sala ket
Atına avurluk etsem
Mayğa olğan kurmaşını
Kurmanına koya ket
Yolda oturup yegeysin
Yoldaşına bergeysin
Manu bergen anayım
Artımdan ol aylaylâp
Cılap kaldı degeysin.
Kanıkay Aru kardaşı
Yügürüp uyden çıktı diy
Al cavluknu yapındı
Akasının moynuna sarıldı:
Ketmeçi akam ketmeçi
Akam sende ketersen
Atay bilen anayını
Kimge amanet etresin
Tasmalı Ker ataga mingensin
Kuyruğunu yalınını
Yipek bilen Tüygensin
Akam kayda barasın
Okunu yayını takkansın
Ok batmağan kübeni

On yagma salğansın
Akam kayda barasın?
Bolat kılıç baylanıp
Kara baş süngü köterip
Akam kayda barasın?
Okalı çekmen kiyip alıp
On koluna kuş alıp
Akam kayda barasın?
Çora Batur ayttı diy:
Tasmalı Ker atğa mingenmin
Kuyruğunu yalınını
Yipek bilen tüygenmin
Toz konmasın dep etkenmen
Okum yayım takkənmin
Ok batmağan kübemi
Ters büklep on yagma salganman
Duşmanlar görüp taysın tep.
Bolat kılıç baylasam
Kara baş süngü kötersem
Yedi hanlık Kazanga
Kazak çıkıp baraman.
Men Kazanga barğanda
Kazannı kazak almasa
Taktasın otka yakmasa
Taşı suğa atmasa
Men kazanga barğaça
Kan yavmasın kar yavsun
Men kazanga barğan son
Kar yavmasın kan yavsun.
Men Kazanga barğaça
Han bolmağa barmaymın
Biy bolmağa barmaymın
Han etseler hiç bolmam
Biy etseler hiç turmam.
Men Krzanga barmaycık
Kazannı kazak almasa
Altınşka kelgen kartlarını
aldına salmasa
gibi yılay yürmese
görmege arular
yit bermese
bolmasın.

Yılama kardaş
Sen yılan Ka
Men kalay kete
Yılama kardaş
Men oynap gü
Men Kazanga
Ölsem şehid ke
Men sizge ahre
Köp faydalar e
O zamanda ka
Ala ket meni
At yanına sala
Atına avurluk
Azizler beklegi
Canın için kurl
O zamanda er
Yolnun çetine
Kırk yigitnin e
Azını ketti köp
Altı ay bir yıl
Bir meyhaneg
Anda attan tu
Yikitler onda l
Er Çorağa bal
Çora ularğa b
Anda kelip ay
İçken er esirli
Otlağan at sei
Olar bir ayak
İki ayak içti b
Çora avttı ola
İçkeniniz üç b
İç
En

Esirik bolup yıkıldı
Sorayalmaz Çoradan
İkincisi çıktı diy
Yığılıp yerğ tuştü diy
O da sorap bolmadı.
O zamanda kız çıktı,
Sorayım bileyim dep çıktı
Okalı çekmen ok alğan
On koluna kuş alğan
Mirzam kayda barasın.
Çora turup ayttı diy :
Men töre töğül karaman
İkev töğül daraman
Köyümün adın sorasan
Köküşlü köy Tama
Ondan kelip baraman
Atamın adın sorasan
Narıkın u'lu Çoraman
Batır yerim sorasan
Yedi hanlı Kazanğa
Kazak çıkıp baraman.

Çora Batır atına bindi, Kazan yolunu tuttu. Kazana üç günlük yol kaldıkta havada bir sürü akku gördü. Çora Batır bir ok attı, bir akku urdu, akku yere düşmedi, gidip Kazan şehrinin orüşuna düştü.

Kazan hanının otuz iki batırı var idi; en büyüğü Kolunçak batır idi. Bir gün bu batırlar Kazan toğayına nişan atmaya çıktılar; okla vurulmuş bir akku gördüler. Batırlar oku aldılar, kendi oklarıyla mukayese ettiler, hiç birinin okuna denk gelmedi, hepsinden artık geldi. Hiç bir batır yayın koyup atamadı. Bu ok kimin acaba dediler? Kolunçak batır dedi: Kırımnda Köküşlü Tamada Narik oğlu Çora Batır Kırımnda kazak çıktı, bu ok onun okudur diye sakladı. Çora Batır bir gün Kazana çıkageldi. Kolunçak batırın konuğu oldu. Üç beş gün Kolunçak batırın konağında istirahat etti. Bir gün Çiğali hanın kızı Sarı

hanım batırlara emir etti: «Meydana geliniz, nişan atınız» dedi. Çora Batır da batırlarla beraber geldi; amma okunu yayını getirmedi. Sarı hanım nişan dikti, batırlar ok ile nişanı gözlediler, vuran da oldu, vurmayan da oldu. Sarı hanım Çorayı gördü «bu kimdir diye sordu; Kolunçak batır «konuktur» dedi. Çora Batır, batırlardan ok yay aldı, nişan gözledi, yayı kırıldı, oku atamadı. Kolunçak batır sordu, «sende batırlardan mısın, benim okumu yayımı kır göreyim» dedi, okunu yayını Çora Batıra verdi. Çora Batır, Kolunçak batırın okunu aldı, nişan gözledi, yayı kırıldı. «Sen ne acayip adamsın» dedi Kolunçak batır, «sen yay tutmasını bilmeyorsun, nişin nişan atıyorsun? O vakit Çora Batır dedi: Benim atımın yanında okum yayım vardır, emir ediniz getirsinler. Kolunçak batır emir etti, batırlardan birisi gitti, alıp gelemedi. «Bir adam getiremez dedi. Çora Batır «iki adam gitirsin». Kolunçak batır bir adam daha gönderdi, Çora Batırın okunu yayını getirdiler. Çora Batır okunu yayını aldı, nişanı gözledi, attı, oku nişanı vurdu. «Aferin Batır» dedi Sarı hanım, «senin mada Narik oğlu Çorayım» dedi. Her kes konağa döndü. Sarı hanım batırların hepsine münasip hediyeler gönderdi, kimine at, kimine kılıç, kimine kaftan, yalnız Çora Batıra boş bir para kisesi gönderdi. Çora Batırın canı sıkıldı, ki-seyi at gübrelerine attı. Birgün Moskoflar Kazana doğru geldiler. Kazanı almak istediler. Çıfalı han emir etti, otuz iki batır Moskofların karşısına çıktılar. Yedi gün yedi gece uruştular, hiç bir çare bulamadılar. Moskofları geri çeviremediler. Çıfalı han sordu: «Nasıl oldu da bu batırlar Moskofları geri çeviremediler, bunların içinde Çora batır var mıdır?» «hayır» dediler, «Çora batır konakda, bir gün olsun Moskofların karşısına çıkmadı. Kazan ihtiyarları Çora Batırın konağına geldiler, Çora Batıra rica ettiler. Çora Batır hiç bir şey söylemedi; oturduğu evden dışarı

